

Najčešći problemi

Neprimjerena masturbacija

Od socijalno neugodnog ponavljajućeg dodirivanja genitalnih područja kroz odjeću do emotivnijih tema kao što je masturbacija u javnosti.

Prvi pozitivan korak je osigurati da osoba nema nikakvih zdravstvenih problema. Često neugodnost uske foreskin ili vaginalna ili urinalna infekcija može izazvati ponašanje koje ostali mogu smatrati masturbiranjem. Ako je liječnički pregled pokazao da nema fizičke iritacije, tada može započeti program modifikacije ponašanja. Cilj programa neće biti zaustaviti masturbaciju, nego dozvoliti ju kada se odvija primjereno.

Učestala (pretjerana) masturbacija

Teško je suditi o seksualnom nagonu druge osobe. Mnogi od nas uzimaju svoju razninu potreba kao normu i pretpostavljamo da drugi imaju jednake potrebe. Može se reći da je masturbacija pretjerana kada osoba neprestanim stiskanjem (friction), dodirivanjem, ozlijeđuje genitalno područje ili kada je potreba za masturbacijom takva da ometa sudjelovanje osobe u aktivnostima učenja i rekreacije.

Treba se pomoći osoblju koja je suočena s takvim učestalim masturbiranjem na način da se uključe u trening upotrebljavanja primjerenog prostora. Nakon što se to usvoji, slijedeći korak je manje emotivan, a to je smanjivanje vremena koje osoba provodi u tom prostoru.

Predodrediti vrijeme kada osoba može ići u spavaću sobu ili wc da masturbira je jedna od uspješnih strategija. To u početku može biti vrlo često, i nakon toga slijedi proces produživanja vremena provedenog izvan spavaće sobe ili wca. Ostale aktivnosti koje osoba voli treba koristiti u vrijeme provedeno izvan tih prostora i treba ohrabrivati osobu da izađu iz spavaće sobe ili kupaonice nakon određenog perioda.

Nemogućnost postizanja zadovoljenja kod masturbacije

I muškarci i žene mogu željeti masturbirati ali nekad ne mogu koordinirati pokrete kako bi postigli zadovoljstvo (zadovoljenje) ili se ne mogu nositi sa intenzitetom osjećaja prije ejakulacije/orgazma.

Neizbježno takvi problemi dovode do frustracije koja može postati akutna. To također može biti i razlog da se čini da pretjerano masturbiraju, aktivnost koja samo stimulira daljnju potrebu, a ne dovodi do zadovoljenja.

Nekim osobama se može pomoći tako da im se omogući privatnost s razumijevanjem da je njihova masturbacija dozvoljena. Drugima će trebati praktična pomoć.

Roditelji i profesionalno osoblje trebaju paziti kada oni pružaju tu pomoć. Društvo osuđuje bilo kakav seksualni kontakt između roditelja/osoblja i onih za koje se oni brinu. Kada se prepozna potreba za pomoći nužno je raspraviti tu potrebu sa medicinskim stručnjacima i zatražiti pomoć seksualnog terapeuta.

Neprimjereno dodirivanje drugih osoba

Treba izbjeći pretjeranu reakciju na to. Nije rijetko da se osoba s izraženim manirizmima ruku optuži za dodirivanje grudi ženskog osoblja na hodniku. To više ima veze sa visinom ruku i uskim hodnicima nego sa seksom.

U slučajevima sigurnih i namjernih dodira, treba biti procijenjena motivacija osobe s autizmom. Uobičajeno je

Uvod je u onom drugom prijevodu kod vas:)

Ciljevi istraživanja

- 1) Opisati ponašanje mladih i odraslih osoba s autizmom, uključujući njihove pokušaje da zadovolje seksualnu želju masturbirajući ili preko socijalnog kontakta s drugima. Nadalje, opisati do kojeg stupnja je ponašanje devijantno.
- 2) Ispitati iskustva stručnjaka i njihove stavove prema seksualnom ponašanju i problemima osoba s autizmom.
- 3) Definirati metode procjene seksualnog ponašanja/problema osoba s autizmom i definirati smjernice za intervencije i etička pitanja i zakonitosti na kojima bi se ona trebala temeljiti

Uzorak i metode

- 57 muškaraca i 24 žena s autizmomu dobi od 16 – 40 godina

Budući da su željeli naći korelaciju (povezanost) između seksualnog ponašanja i stupnja razvoja osoba s autizmom, uključene su informacije o njihovoj općoj funkcionalnoj razini, stupnju autizma, razvojnoj dobi i razvijenosti ekspresivnog govora.

Tako su dobili tri skupine ispitanika: s visokim, srednjim i niskim funkcioniranjem.

Procjena je uključivala i probleme ponašanja: autodestruktivno ponašanje, agresivno ponašanje i destruktivne smetnje???(destructive disturbances)

Pripremljen je i upitnik kako bi se prikupili podaci o seksualnom ponašanju osoba s autizmom

- seksualno ponašanje orjentirano prema drugima
- predmeti i drugi stimulansi koji su dio seksualnog uzbuđenja ili koji pridonose seksualnom zadovoljenju

Pitanja o masturbaciji obuhvaćala su:

- kod muškaraca – da li imaju erekciju i postižu orgazam – kod žena – da li postižu vrhunac nakon koje slijedi fizičko opuštanje
- gdje se masturbacija odvija
- učestalost masturbacije
- upotrebu predmeta za direktnu stimulaciju genitalija
- razloge zbog kojih osoba prestaje masturbirati

Seksualno ponašanje usmjereno na druge podijeljeno je u tri kategorije:

- 1) Očiti znakovi seksualnosti orjentirane na druge kao što su dodirivanje tuđih genitalija, poticanje drugih da dodirnu njihove ili dodirivanje ostalih dijelova tijela drugih sa očitim znakovima seksualnog uzbuđenja (erekcija, masturbacija uz dodirivanje)
- 2) Manje očiti znakovi kao što su držanje za ruku, ljubljenje i grljenje, razgovori o partneru ili seksu ili dodirivanje ostalih dijelova tijela, osim genitalija, bez očitih znakova seksualnog uzbuđenja
- 3) Nema znakova seksualnosti usmjerene na druge

Rezultati

Masturbacija i orgazam

68% ispitanika masturbira, od toga 60% doživljava orgazam

Učestalost masturbacije

25% onih koji masturbiraju rade to svaki dan

49% masturbiraju 1 tjedno

16% rjeđe

Masturbacija u javnosti i upotreba predmeta

53% onih koji masturbiraju rade to u javnosti (npr. dnevna soba ili vani), žene više masturbiraju u javnosti nego muškarci

31% onih koji masturbiraju upotrebljavaju predmete za stimulaciju (tuš, vibrator, remen, jastuk itd.)

Seksualno ponašanje usmjereno prema drugoj osobi

a) očiti znakovi –dodirivanje grudi druge osobe i seksualno uzbuđenje, sjedenje u nečijem krilu i masturbiranje,

b) manje očiti znakovi – sjedi u nečijem krilu i mazi se ali ne pokazuje znakove seksualnog uzbuđenja

42% onih koji masturbiraju izražavaju definitivne znakove seksualnog pobašanja usmjerenog prema drugima

28% izražavaju nedefinirane znakove

Seksualnost i razvojna razina

Grupa sa niskim funkcioniranjem

(razvojna dob 1.5 do 4 godine)

- 1) masturbacija je najčešći oblik seksualnog ponašanja
- 2) osobe često masturbiraju u javnosti, bez uzimanja u obzir reakcije drugih ljudi
- 3) često koriste specifične predmete ili stimulanse da bi se seksualno uzбудili, kada masturbiraju i kada se trude postići orgazam
- 4) često masturbiraju i imaju mogućnost doživjeti orgazam ako i kada masturbiraju u prihvatljivom fizičkom okruženju, a ne u javnosti
- 5) Neke osobe koriste predmete koji ih mogu ozlijediti
- 6) Neke osobe koriste druge osobe za seksualnu stimulaciju, posebno neke dijelove njihovog tijela (kosu, stoplala itd), često ne razlikujući spol te druge osobe i ne uzimajući u obzir odnos u kojem su s tom osobom

Grupa s umjerenim funkcioniranjem

(razvojna dob 4,1 – 5,4 godine)

- 1) učestalost masturbacije je manja, a većina onih koji masturbiraju doživljava orgazam
- 2) neki masturbiraju u javnosti
- 3) upotrebljavaju predmete kako bi postigli seksualno uzbuđenje, no vrlo malo ih upotrebljava predmete pri samom masturbiranju

- 4) relativno velik postotak osoba usmjeravaju seksualno ponašanje prema drugima, ali češće od prve grupe su selektivniji i odabiru određenu osobu suprotnog spola

Grupa s visokim funkcioniranjem

(razvojna dob 5,4 godine i više)

- 1) ne masturbiraju u javnosti
- 2) njihovo seksualno ponašanje usmjereno je prema jednoj određenoj osobi, najčešće stručnjaku suprotnog spola
- 3) želja da se ima dečko ili cura je česta
- 4) neke osobe, posebno starije gube interes za masturbaciju

Razlike među spolovima

- muškarci s autizmom češće masturbiraju i postižu orgazam
- žene češće masturbiraju u javnosti
- žene češće koriste predmete i ostale stimulanse za masturbaciju

Sexual Instruction and training

Slijedeći aspekti trebaju biti uzeti u obzir pri rješavanju seksualnih problema:

- 1) Načela, gledišta i etika
- 2) Kazneni zakoni i odredbe
- 3) Priplema plana za odobravanje
- 4) Procjena neriješenog seksualnog problema
- 5) Strategije i metode za seksualnu edukaciju

1 iz sociofrey subota

Nužno je prepoznati da je u našem nastojanju da podržimo osobu s autizmom da zadovolji seksualne želje i potrebe nužno napraviti jasnu razliku između naših očekivanja, norma i ambicija i onoga što osoba s autizmom u realnosti može postići. Među stručnjacima koji rade s osobama s autizmom postoje različiti stavovi o seksualnosti. Neki će automatski odbiti zauzeti stav i odmah okrenuti leđa problemu. Neki mogu usmjeriti osobu s autizmom prema sobi ili wcu kada je seksualno uzbuđena bez pokušaja razumijevanja problema. U najgorem slučaju, neke osobe mogu imati previše predrasuda tako da uopće ne pokazuju zanimanje i brigu za seksualne potrebe osobe s autizmom. U drugim slučajevima stručnjaci se mogu previše prihvaćajući odnositi prema njihovim seksualnim željama i potrebama.

2

Načela

Razmatranja i odluke o strategijama i metodama za seksualnu edukaciju trebaju se temeljiti na jasno definiranim načelima:

- 1) Osobe s autizmom trebaju imati mogućnost i pravo na seksualni život u skladu sa svojim željama, potrebama i sposobnostima.
- 2) Osoba s autizmom ima pravo na vodstvo i podršku za neriješene seksualne probleme
- 3) Učenje primjerenog društvenog ponašanja kod seksualnosti treba biti u skladu sa pravilima i normama okoline u kojoj osoba živi.

- 4) Vrsta vodstva bi se prije svega trebala odnositi i ovisiti o tome kako je zahtjevan i očit seksualni problem za osobu s autizmom i njenu okolinu. Tada treba utvrditi da li su seksualni znakovi očiti, manje očiti ili ih nema.
  - a) Kada osoba ima očite znakove seksualnog ponašanja koji se sastoji od neriješenog seksualnog problema, tada okolina ima obavezu usmjeriti svoju pažnju na taj problem.
  - b) Ukoliko osoba pokazuje manje očite znakove seksualnog ponašanja, daljnja observacija treba biti napravljena kako bi se prikupile informacije koje će nam pomoći odrediti da li ćemo to ponašanje smatrati seksualnim problemom ili ne.
  - c) Ukoliko osoba s autizmom ne pokazuje znakove seksualnog ponašanja, okolina ne smije namjerno stimulirati seksualni nagon.
- 5) Seksualnost se treba promatrati u globalnom kontekstu, tako da se **sexual instructions and training** ne sastoje samo od toga da pomognemo osobi s autizmom da nauči masturbirati i doživjeti orgazam. Jednako je važno unaprijediti svijest o vlastitom tijelu i pomoći mu da razumije svoje fizičke i emocionalne promjene koje su povezane sa seksualnim nagonom. Na primjer, otkrivanje i stimuliranje tijela može se odvijati kroz aktivnosti kao što su vježbanje, briga o tijelu i gledanje svog golog tijela u ogledalu. Ta iskustva mogu unaprijediti mogućnosti osobe s autizmom da uživaju u masturbaciji i doživljavanju orgazma. Nakon doživljavanja orgazma osobama treba pomoći u opuštanju i izražavanju osjećaja koje se odnose na to seksualno iskustvo.
- 6) Kada osoba s autizmom usmjerava svoj seksualni interes prema drugoj osobi, treba odlučiti kako daleko ići u podržavanju takvog kontakta. Budući da se doživljaj seksualnosti sa drugom osobom sastoji od dijeljenja nježnosti, brige i empatije, treba prepoznati da osoba s autizmom ima teškoća u odnosu prema drugima. Naravno da će možda biti potrebno postaviti jasne granice seksualnog interesa prema drugoj osobi, no treba biti oprezan i ne biti pod utjecajem kategoričkih izjava da osoba s autizmom ne može uspostaviti intiman odnos. To je posebno očito kod osoba s visokim funkcioniranjem koje nažalost doživljavaju neuspjeh u svojim iskustvima s osobama suprotnog spola. Metode tretmana se još razvijaju i moguće je da će s obzirom na napore koji se u to ulažu, osobe s autizmom biti u mogućnosti doživljavati i uživati u intimnim odnosima.

Kazneni zakoni i odredbe

Sexual instructions and training osoba s sveobuhvatnim fizičkim i mentalnim teškoćama koje žive u grupnim domovima ili institucijama mora se odvijati unutar adekvatne i sigurne fizičke okoline i u dogovoru sa samom osobom, članovima osoblja i roditeljima. Slijedeće smjernice i odredbe ugovorilo je Social Ministry kako bi osiguralo da se ti uvjeti poštuju:

- a) odobren plan uvijek se mora slijediti
- b) **sexual instruction and training** nikada se ne smije izvoditi ukoliko ga osoba odbija
- c) seksualni odnos, oralni ili analni seks između osobe i člana osoblja nikada ne može biti dio **Sexual instructions and training**, ista pravila primijenjuju se i na ostale oblike seksualnog ponašanja gdje je član osoblja seksualni partner
- d) sexual training ne smije se provoditi s djecom mlađom od 15 godina iako su dopuštene verbalne instrukcije
- e) sexual training mora se ograničiti na pomoć osobi da masturbira ili pomoć dvjema osobama koje žele imati seksualni odnos

- f) sexual training koji ne slijedi odobreni plan nije legalan, čak i sa pristankom osobe koja je mlađa od 18 godina, a ukoliko se radi o mentalnoj retardaciji i iznad 18 godina.

Za planiranje efikasnog programa sexual training nisu dovoljna samo pravila i odredbe kaznenog zakona, on se treba odvijati u skladu sa društvenim pravilima i normama grupnog doma kao i stavovima članova osoblja, njihovim interesima i kvalifikacijama.

Odobreni plan

- 1) Treba biti provedena sistematska analiza seksualnog ponašanja tako da su potrebe osobe bazirane na neriješenim seksualnim problemima
- 2) Treba biti predložen plan za **Sexual instructions and training** kako bi se pomoglo osobama zadovoljiti seksualne potrebe osobe i kada god je to moguće naučiti ih da sami zadovolje te potrebe
- 3) Prije provedbe samog plana treba raspraviti i odobriti tim stručnjaka i ostalih osoba koje će biti uključene u program, kako bi se izbjegao nepotreban kriticizam i netočne sumnje drugih. Autori smatraju da da **Sexual training program** mora biti formuliran na pismeno i biti odobren od svih koji su u njega uključeni. Roditelji trebaju biti uključeni i onda kada više nemaju zakonsko skrbništvo nad svojim sinom ili kćeri.
- 4) Plan treba biti prezentiran osobi i osoba ga mora odobriti tako da se **Sexual instructions and training** provode sa suglasnošću same osobe. U slučajevima kada osoba nije sposobna izraziti svoje želje treba uzeti u obzir reakciju osobe na **Sexual instructions and training**.

Procjena neriješenih seksualnih problema

Uz odluke vezane za **Sexual instructions and training** nužno je provesti detaljnu analizu i opis neriješenog seksualnog problema. Procjena se treba temeljiti na onome što se dešavalo prije, za vrijeme i nakon **Sexual instructions and training**.

U procjenu trebaju biti uključeni slijedeći aspekti:

- 1) Znakovi seksualnog ponašanja
  - jedna od svrha procjene je utvrditi da li se radi o očitim ili manje očitim znakovima.
- 2) Prema kome ili čemu je usmjerena seksualna želja
  - prema samoj osobi – dodirivanje i stimulacija genitalija, grudi i ostalih seksualno stimulirajućih dijelova tijela
  - prema drugim ljudima – opisati da li je seksualna želja usmjerena prema jednoj osobi ili prema više ljudi, prema poznatim ili nepoznatim osobama, prema osobama suprotnog ili istog spola
  - materijali, predmeti, stimulansi – opisati da li osoba odabire određene predmete ili druge stimulanse u pokušaju da se seksualno uzbudi ili zadovolji; to može uključivati slike golih žena ili muškaraca, lutke, čvrste predmete, jastuk itd.
- 3) Što stimulira seksualni nagon?

Stimulansi mogu biti vanjski i unutarnji. Primjeri unutarnjih su fantazije, određene ideje, mašta, prisjećanje prijašnjih iskustava itd. Takvi faktori uzbuđenja mogu biti određeni samo ako osoba priča o njima sa ostalima. Sposobnost maštanja je prisutno isključivo kod osoba s visokim funkcioniranjem. Primjeri vanjskih su slike, predmeti, aktivnosti, određene osobe ili dijelovi tijela osobe. Senzorni stimulansi mogu uključivati dodirivanje svog tijela ili ljubljenje nekog.

4) Opisati ponašanje kada je osoba seksualno uzbuđena

Ovdje treba uzeti u obzir u kojim situacijama se javlja seksualno ponašanje. Da li se ono javlja na određenim mjestima, za vrijeme određenih aktivnosti, vremenskih period u danu ili tjednu ili u prisustvu nečeg određenog, nekih osoba. U dodatku treba opisati tjelesne ekspresije, komunikaciju i emocionalno stanje za vrijeme uzbuđenosti. Na primjer, da li je osoba sretna i otvorena, opuštena ili hiperaktivna, napeta, agresivna ili tjeskobna.

5) Učestalost, duljina trajanja i intenzitet

Treba utvrditi koliko često osoba izražava neko seksualno ponašanje, koliko dugo je zaokupljena njime i da li je seksualno ponašanje izraženo na umjeren srednji ili intenzivan način.

6) Kako ostali reagiraju na seksualno ponašanje?

Da li ostali reagiraju na pasivan način, daju verbalne upute ili se umiješaju na aktivan i direktan način? Koje su moguće metode koje se mogu upotrijebiti da pomognu osobi zadovoljiti svoje seksualne želje i potrebe? U isto vrijeme trebaju se opisati stavovi i motivi osoba koje su uključene. Da li pokazuju prihvaćenje, da li su podržavajući ili ispravljaju ili smatraju potrebnim postavljati granice? Da li se osjećaju smireno, nesigurno, tjeskobno ili isprovocirano?

7) Fiziološka i psihološka stanja

Na kraju, treba procijeniti psihološka i fiziološka stanja nakon što je završena seksualna aktivnost. Što se tiče fiziološkog stanja, bitno je utvrditi da li je osoba dostigla orgazam. Opis psihološkog stanja uključuje da li se osoba čini sretnom, zadovoljnom, opuštenom ili tužnom, ljutom, tjeskobnom.